

9. SKOGREISINGEN PÅ KYSTEN – ET STREIFTOG GJENNOM HISTORIEN

Bernt-Håvard Øyen

Selv om det på 1950- og 60-tallet ble skrevet en god del om den norske skogreisingshistorien, har temaet de siste tiårene vært påfallende lite omskrevet og gitt liten oppmerksomhet². Med forventning om kystens og kulturskogenes økende betydning for nasjonen i tiden fremover vil det både være viktig å kjenne de drivkrefter som ledet opp til arbeidet, og ikke minst – trekke lærdom av ulike fasetter av historien. I etterfølgende er noen sider ved skogreisingshistorien gitt en kort omtale.

Inspirasjonen kom utenfra

Skogødeleggelser og rovhogst både har vært - og er fortsatt i mange deler av verden - det vanlige bildet som kan tegnes for nasjoner som er i en befolkningsmessig og økonomisk kraftig vekstfase. Både for å skaffe dyrkningsarealer til matproduksjon og husdyrbeite, dels for å skaffe energi og råstoff til industrielle prosesser, har mennesket i alle verdenshjørner overutnyttet sine skoger. Skogmangel og overutnyttelse av ressursene i takt med befolkningsøkningen førte i mange land med seg et behov for å regulere hogsten og for skogkultur. Man måtte finne nye veier for en mer utholdende ressursutnyttelse. Kolonimakter som Tyskland, Storbritannia og Frankrike kunne opprettholde sin aktivitet, med trevirke som sentral ressurs, og gradvis bygge seg opp som industrielle stormakter. Bølgene av denne boomen nådde også våre kyster. Furuskogene på Vestlandet ble i det 17. århundre sterkt desimert, lokalt utradert, som en følge av trelasteksporten til Skottland, England og Holland. Skogressursmangelen i kyst- og fjordstrøk ble enda mer påtrengende utover mot slutten av 1800-tallet, drevet frem av en sterk folkeøkning, hard beitebruk, intensiv hogstføring og generelt lite kunnskap om skogskjøtsel og skogens verdi. Utnyttelsen av våre kystskogter har vært mangeartet. Foruten skogen som beiteland og råstoff til ved, tømmer, staur og emner kan nevnes bl.a. tjæremiler, trekolbrenning, kalkbrenning, saltbrenning, glassproduksjon, jern- og kobberverk, andre metallverk, båtbygging og skipsverft, etc. (jf. Sandmo 1951, Jakobsen & Follum 1997). Utover på 1600-tallet ble Norge blitt en storprodusent av skurlast som dels gikk til eksport. Stein Tveite regnet ut at i 1685-86 var det på Vestlandet og i Trøndelag 655 oppgangssager totalt hvorav 580 i brukbar stand. Disse kunne produsere ca 1 mill bord årlig (Fryjordet 1992).

Skogen er en dominerende vegetasjonsform og vil, der det er klimatisk mulig for den, legge beslag på jordarealene. Naturen driver imidlertid ikke alltid sitt foryngelsesopplegg i overensstemmelse med det vi oppfatter som mest hensiktsmessig. Lang ventetid, feilaktig treslag og utilfredsstillende tetthet er noen elementer i dette. Det er da vi kan komme inn med ulike kulturtiltak, som for eksempel planting eller såing. Skriftlige kilder på skogkultur i Europa kan man finne tilbake i det 14. århundret, bl.a. i Bayern. Særlig i opplysningstiden, i siste halvdel av 1700-tallet var det en rekke initiativer i europeiske land med tre- og skogplanting. Disse nådde etter hvert også kyststrøkene i Norge.

² To nære eksempler på dette kan gis: Norges Landbrukshistore 2002 (Samlaget), et storverk i fire bind og på totalt 1742 s. har omtalt skogreisningen (bind IV) på totalt 1,5 s. I Vestlandets Historie 2006 (Vigmstad & Bjørke), et storverk i tre bind på totalt 1216 s, er skogreisningen ikke omtalt i det hele tatt.

De første anslag

Brødrene von Langen og flere av de skikkelser som i 1737 og utover på 1740-tallet kom til Norge som forstmestre i Generalforstamtet hadde bl.a. med seg erfaring fra skogkultursatsinger i Tyskland, og de gjorde forsøksvis såing av eik og bøk, og de plantet edelgran. Noe større omfang fikk dette imidlertid ikke. På Bremsnes i Møre gjennomførte skottene Leslie, Gordon og Smith i 1789 plantninger av 14 000 lerk, med planter som avstammet fra Dunkeld-godset. Dette er den første kjente større skogkultur i Norge – tidligere beskrevet som en meget vellykket plantning i ellers golde omgivelser.

Selv om det finnes sporadiske tilløp til skogplantning også i andre deler av landet utover på 1800-tallet må vi frem til det økonomisk sett mer lyse 1840-tallet før skogkultur og planting igjen blir tema. Tilsvarende ser man i Danmark, Frankrike og Tyskland. I Tyskland var situasjonen i forhold til forsyningen av trevirke kritisk og man ønsket å overføre plukkhogde skoger til mer produktive, regulære bestand. Norske proprietærer, inspirert av det de så på kontinentet, hentet hjem planter og frø fra Tyskland, Holland og Danmark. Våre første forstmenn ble uteksaminert i Tyskland, Sverige og Frankrike og disse satte etter hvert i gang faglig funderte skogundersøkelser på oppdrag fra det nyopprettede "Det norske Forstvesen" (1857). I takt med større industriell etterspørsel førte dimensjonshogst og plukkhogst de norske skogene mot en stadig dårligere tilstand, og rapportene om skog- og tømmermangel økte på (jf. Storaunet 2006).

De første norske erfaringer innhentes

Kjente forstmenn som T. Mejdell, J.B. Barth, P.C. Asbjørnsen og H.A.T. Gløersen gjorde ut fra befaringer og reiser tidlig på 1860-tallet opp status vedr skogsituasjonen på kysten og påpekte at det forelå gode muligheter til å lykkes med skogkultur og planting. Forstmester Gløersen ble den sentrale skikkelse og en viktig agitator for skogkulturarbeidet på Vestlandet utover i siste halvdel av 1800-tallet. På 1870-tallet fikk han bl.a. organisert kjøpene av statlige skoganlegg, bidro til flere skogplanteskoler og han fikk initiert opprettelse av en frøklenge på Voss. I 1868 gikk han i spissen for det første skog- og trøplantningsselskapet, og etter Bergen fulgte de på løpende bånd: Jæderens, Egersunds, Romsdal amts, Nordre Bergenhus amt, mf.

Gartner P.H. Poulson på Jæren fikk i 1862 bevilget 350 spesidaler til de første forsøk med treplantning, og i 1868 ble den første skogplanteskolen i Norge etablert - Sandnes planteskole. Lensmann og skogplanter M.A. Grude beskriver pionertiden på Jæren i sin bok "Om Skovkultur" fra 1898 og han skriver: "*..dette er den største sak som har været oppe i vårt land..*" I Møre og Romsdal var amtskogmester H.S. Barstad en viktig drivkraft på skogplantingens område, i Trøndelag bør nok særlig nevnes J. Schiøtz, og i Nord-Norge er det særlig forstmestrene Normann, Berbom og Hageman som introduserer kultur og planting fra 1860 henimot slutten av 1800-tallet.

Først i 1898 fikk man etablert Det norske Skogselskap (DnS) hvis rolle i forhold til å fremme skogreisningen skulle bli sentral de kommende tiår. Axel Heiberg i DnS var en drivende kraft på "skogsakens" område, og hadde stor evne både til å begeistre og til å skaffe økonomiske midler. Han anmodet bl.a. om bidrag fra Christiania Brændevinsamlag. Han skriver: "*..Man må erindre at Skovplantningen øver en ganske eiendommelig humaniserende Indflytelse på selv de råeste Naturer. Trøplantningen mildner sæderne og bringer forståelse af Naturens vidunderlige Herlighed.....*".

Med Heiberg som sentral skikkelse ble skogsaken en nasjonal kampsak. I januar 1906 skriver han bl.a.: "*..Norge er frit. Skogsagens Venner vil gå til arbeidet med end større Glæde og Lyst end før. Alt er saa lyst, der er ingen Skygge over os.....*"

Den første skogskole i landet ble etablert på Kongsberg i 1875, og for det nordenfjelske fulgte Steinkjer i 1880, og vestafjells Os ved Bergen i 1912. Skogbruksavdelingen ved Norges landbrukshøgskole startet opp sin virksomhet i 1897. Med egne utdanningsinstitusjoner og utdannede kandidater ble man gradvis bedre rustet til å planlegge og til å gjennomføre tiltak i skogene. Rundt år 1900 hadde vi i offentlig regi i Norge ansatt i skogforvaltningen: 4 skoginspektører, 26 skogforvaltere, 1 skogtaksator, 4 skogassistenter, 10 skogplantere og ca. 400 skogvoktere (både hel- og deltid). Dels var det også ansatt egne forstmenn i fylkesskogselskapene som fylte viktige veiledningsfunksjoner (Fryjordet 1962).

Behov for et faglig bedre spor

Selv om det fantes interessante opptakter til forskningsaktiviteter og det man kan kalle systematiske naturobservasjoner bl.a. gjennom arbeidet i Bergen og Hordaland Skogselskap (Børre Giertsen, Klaus Hanssen), måtte man frem til 1916 før man fikk etablert en forskningsinstitusjon som kunne bidra til å løse mange av de faglige utfordringer som lå i dagen; treslag- og proveniensvalgene, planteproduksjonen, plantemetoder og gjenvekstpleie, skogbehandlingen, etc.. Cand real. Oscar Hagem ved Bergen Museum hadde i flere år stått i nært samarbeid med fylkesskogselskapene, og fra 1.jan 1916 fikk han sammen med Rogaland og Bergen- og Hordaland Skogselskap etablert Vestlandets forstlige forsøksstasjon (VFF). Det beskjedne personale på en person i 1916-1923 hadde en kjempeoppgave å ta fatt på etter at stasjonen var etablert. Årsbudsjettet i 1916 var på kr 9175. Professor Hagem's innsats i skogforskningen i Vest-Norge kan vanskelig vurderes høyt nok. Både hans arbeid i frøforskningen, i proveniensproblemene og løsningene av disse, samt hans plantefysiologiske bidrag vedrørende vinteråndingstap står som merkepæler i vår forstlige litteratur. Hagem's etterfølger Anton Smitt arbeidet særlig med vekst- og produksjonsforskning, og han innså tidlig at man måtte anlegge langsiktige forsøk for å kunne studere vekststyringer ved forskjellig skogbehandling. Hans største fortjeneste var nok likevel at han greide å knytte nære bånd mellom næring, politiske miljøer og forskningen. I desember 1946 holdt Smitt en tale i Stortinget hvor han pekte på de formidable muligheter som lå i en målrettet skogreising i kyst- og fjordstrøk. Hans tale og solide faglige arbeid for skogkommisjonen dannet opptakten til skogreisingsens gullalder. Frem mot 1950 var det en rekke faglige spørsmål som var blitt behandlet ved VFF, blant annet:

- hvilke treslag og provenienser var produktive og velegnede for kyst og fjordstrøkene
- hvordan var produksjon og ytelsen i form av verdiproduksjonen hos ulike treslag
- hvilke høydegrensener skulle gjelde for skogreisningen i ulike strøk
- hvilken planteavstand skulle anbefales
- hvilke tiltak var påkrevet i ungsbogen og for mer effektiv tømmerproduksjon
- hvordan innrette skogreisningen på lyngmark og på myr,
- hvilke gjødslingsprogram skulle følges
- hvordan få til en effektiv frøforsyning og skogplanteproduksjon,
- hvilke tynningsprogrammer gav størst nytte etc.

Med initieringen av det store skogreisingsprogrammet etter 1951 ble det faglige fundament som man støttet seg på i skogforskningen meget verdifullt (Robak 1966). For Nord-Norge var aktiviteten delt med Skogforsøksvesenet, og Jarle Bergan var her den sentrale skikkelse og forsker med spesielt ansvar for landsdelen.

Offentlig medvirkning - ønsker om en satsing (Fase I, 1898-1950)

Flere Skogdirektører mellom 1900 og 1940 fikk belyst og tok opp til drøfting det potensial som lå i skogreising på kysten. Men de økonomiske rammene fra det offentlige var små, og arbeidet falt vanskelig. Som ny nasjon var det imidlertid mange initiativ og lokalt et brennende engasjement for "skogsaken". Skoler, idrettslag og ungdomslag fikk arrangert plantedager og begeistring var stor. Skogvernloven av 1932 markerte en viktig milepæl i arbeidet med å få styrket skogbehandlingen – og loven la grunnlaget for opprettelse av et skogoppsyn, et kontrollorgan som skulle sørge for at lovteksten og intensjonene i skogvernloven ble fulgt.

I desember 1939 ble en komité, med statskonsulent W. Opsahl som formann, bedt om å legge frem en plan for en mer rasjonell utnyttelse av Norges utmarker. Innstillingen kom i 1944. For kysten kom Opsahl frem til at arealene med egnet plantemark på kysten dekket 7,7 mill daa, og de statistiske oppgavene viste at kun 217 000 daa var plantet til så langt.

På oppdrag av forsøksleder Smitt fikk skogassistent Brantseg ved VFF utarbeidet en ny skogreisingsplan for Vestlandet. Planen forutsatte at det i løpet av 150 år skulle reises ny skog på et areal av 4,8 mill daa – og tømmermengden som kunne produseres var nok til å holde 20 middelsstore sulfittcellulosefabrikker gående. Ambisjonene for kysten, faglig solid understøttet, ble politisk godt mottatt. Skogdirektøren fremholdt at arbeidet med skogreisingen måtte ofres spesiell oppmerksomhet. I budsjettforslaget for 1949/50 ble tilskudd til skogreising for første gang ført opp som særskilt post på statsbudsjettet, 250 000 kr. I 1950 ble det fra Skogdirektøren lagt frem en 5 års plan for skogreisingen i kyststrøkene, og i 1951 ble det laget et skogbruksprogram for Nord-Norge som et ledd i Nord-Norge planen. Dette programmet regnet med en skogreising på 1 mill daa i løpet av 60 år.

Skogreisingsprogrammet fastlegges (Fase 2, 1951-1960)

Kulturinnsatsen før 1950 (fase I) var meget beskjeden, på kysten hadde den dekket et areal på ca. 200 000 dekar, hvorav en betydelig andel var såkalte fredsskogfelt. Kommunestyret i Ørsta herred vedtok i 1950 en kommunal skogreisingsplan (utarbeidet av Hans Berg) som skulle bli et pionerarbeid som andre kommuner snart tok etter, med fokus både på plantebehov, arbeidsplaner og investeringer. I mange kommuner og herreder ble det ansatt skogreisingsledere med særskilt ansvar for den operative ledelse av kulturarbeidet. Mange ungdommer og husmødre fikk muligheter til lønnet arbeid.

Skogkommisjonen av 1951 og dens arbeid ble meget viktig for satsingen utover på 1950- og 60-tallet. Arbeidet vedr skogreising ble lagt frem for Stortinget i St.meld nr 44 (1954). Innstillingen ble støttet av skog- vassdrag og industrikomiteen, og bifalt av et enstemmig Storting 2. nov 1954. Planen omfattet totalt et skogreisingsareal på 4,9 mill daa, som man forventet ville øke landets barskogtilvekst med 2,3 mill m³. Budsjetter og aktivitetsplaner ble laget på løpende bånd for å understøtte de overordnede målsettinger. Innstilling III og IV fra kommisjonen ble lagt frem i St.meld 44 for 1961/62 om retningslinjer for skogpolitikken – og arbeidet ledet opp til en ny skoglov i 1965: "Lov om skogproduksjon og skogvern".

De store arbeidsårene (Fase 3, 1961-1975)

En revisjon av de kommunale planer ble foretatt midt på 1960-tallet (St.meld. 67, 1965) og hvor Skogdirektøren oppsummerte situasjonen og fremdriften. Man fant da ut at Nordland lå på desidert førsteplass med et tilplantet areal på 375 000 daa. Videre fulgte Hordaland 260 000 daa, Møre og Romsdal 193 000 daa, Vest-Agder, Sogn og Fjordane og Troms 145 000 daa. Minst

tilplantet areal i kyststrøkene hadde Trøndelagsfylkene med 28 000 daa. Totalt var det frem til da tilplantet ca. 1,4 mill daa i de tre kystområdene (V-Agder+Vestlandet, Trøndelagskysten, Nord-Norge). Fremdriften var noe større enn planlagt, med samme tempo i fortsettelsen ville man nå målet på 41-44 år istedenfor 60 år som forutsatt. For de fleste fylker på kysten nådde plantetallet et toppunkt tidlig i denne perioden og falt noe utover mot slutten av denne fasen. Situasjonen var imidlertid den at utsatte planter per daa gikk noe ned, slik at tilgang på nye kulturskogarealer holdt seg rimelig høyt frem mot midten av 70-tallet. I St.meld nr. 55 1968/69 ble særlig det store vekstpotensial som lå i kystsonen påpekt. De norske skoger kunne samlet gi en stabil avkastning på 11,3 mill m³ per år til industriell bruk – en økning på 4 mill i forhold til prognosene av 1951.

Konsolidering og miljøkamp (Fase 4, 1976-1995)

St.meld nr 110 fra 1974/75 "Tiltak for økt avvirkning i skogbruket" inneholdt formuleringer om målsetting for alle aspekter av norsk skogbruk, også skogreisningen, men det var avvirkningsspørsmålene som fikk størst oppmerksomhet. Skogreisningsarbeidet fortsatte med høy intensitet utover mot slutten av 1970-tallet særlig i Nord-Norge. For flere fylker på Vestlandet ser man at tilplantet areal blir en god del redusert. Dels var det vanskelig å finne nye arealer, grøfting og startgjødsling krevde dessuten mye arbeid ved satsing på lyngmarkene. 1980-tallet innvarslet for de fleste fylker en sterk tilbakegang i kultursatsingen og nyplantingen. Dels var de beste kulturarealene alt tatt i bruk, dels var grunneierne mindre engasjerte og opptatt av å skogreisningen, dels var det vanskelig å fremskaffe kvalifisert arbeidskraft til planting – sesongbasert som dette arbeidet var. Etterarbeid i plantefeltene med ungskogpleie og fjerning av skjermtrær krevde ikke rent liten innsats. St.meld nr 18 fra 1984/85, "Næringspolitikken i skogbruket" fokuserte særlig på tømmermarkedet og de næringsmessige utfordringer. Meldingen hadde blant annet med at det skulle gjennomføres revisjonsarbeid av skogreisningsplanene. Tidlig på 1980-tallet vedtok Landbruksdepartementet å overføre tjenestemenn i skogoppsynet fra statlige stillinger og over til kommunene.

Samtidig skjedde det en miljømessig oppvåkning blant befolkningen og skogreisningen ble lokalt møtt med atskillig motstand og skepsis. Den offentlige utredningen om "Flersidig skogbruk: skogbrukets forhold til naturmiljø og friluftsliv" NOU 1989:10, kan vel betegnes som et tilsvarende på dette og de generelle utfordringer skogbruket måtte innfri i møtet med andre brukergrupper.

De økonomiske incitamentene fra det offentlige, særlig kommunale og statlige tilskudd, ble gradvis svekket mot midten av 1990-tallet. Andre saksfelter enn skogreisningsarbeidet ble toneangivende i de kommunale prioriteringene. Skogplanteskolene fikk med dalende plantetall et svekket økonomisk grunnlag og flere måtte innstille driften. I 1995 gjorde Skogdirektøren en oppsummering og man fant følgende kulturskogarealer i "skogreisingsstrøkene":

Vestlandet: 1,62 mill daa, Trøndelag: 0,09 mill daa, Nord-Norge: 1,10 mill daa, Sum kysten: 2,79 mill daa. Man hadde da ikke klart å holde det tempoet man satte opp som mål i 1965, men man lå på det tidspunkt omtrent likt med 51-planen.

Den nye trealderen? (Fase 5, 1996-)

Den nyeste gjennomgangen av skogpolitikken og virkemidlene ble gjennomgått i St meld 17 1998/99 "Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren". Her er de miljømessige sidene og miljøhensynene sterkere vektlagt enn i tidligere stortingsmeldinger. I 2002 valgte daværende regjering å fjerne statlige tilskudd til nyplanting, en ordning som hadde vært virksom i 140 år. De forholdsvis lave plantetallene som hadde vedvart en tid falt til et historisk bunnivå for kysten og også andre investeringer i primær- og sekundærskogbruket nådde et meget lavt nivå. En ny

Skoglov med forskrifter trådte i kraft fra 1. jan 2006 "Lov om skogbruk". I 2006 ble mulighetene til å benytte statlige tilskudd til skogreising gjeninnført. Plantetallet og aktiviteten har steget noe de siste årene. Landbruks- og matdepartementet har for budsjettåret 2008 støttet arbeidet med kystskogbruket, bl.a. i en egen budsjettpost. Flere departement har signalisert en betydelig satsing på fornybare energikilder, bl.a. biobrensel. Veien fremover er åpen, men forsterket fokus på tre som miljøvennlig materiale, C-binding i skog og bioenergi synes å være interessante signal som burde borge for fornyet interesse for kystskogarealene.

Referanser

- Frivold, L.H. 2000. Skoghistorie i Norge. Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, Sverige 22, 207-236.
- Fryjordet, T. 1962. Skogadministrasjonen i Norge gjennom tidende. Bind 2. Tiden etter 1957. LD, Direktoratet for Statens Skoger. 710 s.
- Fryjordet, T. 1992. Skogadministrasjonen i Norge gjennom tidende. Bind 1. Skogforhold, skogbruk og skogadministrasjon frem til 1850. LD, Direktoratet for Statens Skoger. 645 s.
- Jakobsen, H. & Follum, J.R. 1997. Kulturminner og skogbruk. SKI, Honne. 248 s.
- Robak, H. 1966. Vestlandets forstlige forsøksstasjon, 50 års jubileumsberetning. Medd Vestl Forstl ForsStn 41: 1-143.
- Sandmo, J.K. 1951. Skogbrukshistorie. Aschehoug & Co, Oslo. 218 s.
- Storaunet, K.-O. 2006. Deed wood dynamics, stand history and biodiversity in boreal *Picea abies* forests of Norway. PhD-thesis 2006-1, Norw Univ of Life Sci/Norwegian Forest and Landscape Institute.
- Tveite, S. 1961. Skogbrukshistorie. Skogbruksboka B III. Skogforlaget AS, Oslo. S. 17-76.

VEDLEGG

Vedlegg 1.1 Arealoppgaver for de landsdeler som inngår i "kysten" (1000 daa). Kun produktiv skog under barskoggrensen er inkludert. I parentes er angitt skogprosenten (av landarealet). Kilder: Strand (1961), Skog (2007).

Landsdel	Fylker	Totalareal	Landareal	Skogareal 1955	Skogareal 2005
Vestlandet	Rogaland	58 580	56 004	5 231 (9)	9 650 (17)
	Hordaland				
	Sogn og Fjordane				
	Møre og Romsdal				
Trøndelag	Sør-Trøndelag	41 260	39 080	8 575 (22)	10 460 (27)
	Nord-Trøndelag				
Nord-Norge	Nordland	113 142	108 369	8 514 (8)	11 150 (10)
	Troms				
	Finnmark				
"Kysten"		212 982	203 453	22 320 (11)	31 260 (15)

Vedlegg 1.2 Arealer (1000 daa) i Vestland fylkene mot slutten av 1950-tallet. Kilde: Strand (1961).

Kategori	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Vestlandet
1. Produktiv skog under barskoggrensen	588	1431	1550	1662	5231
2. Lauvskog over barskoggrensen	26	140	187	208	561
3. Dyrket mark	427	350	268	405	1450
4. Naturlig eng	113	190	197	204	704
5. Utslått	6	31	27	19	83
6. Myr i skogområder	89	177	140	382	788
7. Høgfjell over lauvskoggrense	2 800	7 600	9400	6100	25900
8. Vann	587	718	689	397	2391
9. Andre markslag	4 509	5 006	6072	5700	21287
Totalt	9 145	15 643	18530	15077	58395

Vedlegg 1.3 Arealer (1000 daa) i Trøndelagsfylkene mot slutten av 1950-tallet. Kilde: Strand (1961).

Kategori	Sør-Trøndelag	Nord-Trøndelag	Trøndelag
1. Produktiv skog under barskoggrensen	2813	5762	8575
2. Lauvskog over barskoggrensen	613	204	817
3. Dyrket mark	611	638	1249
4. Naturlig eng	103	53	156
5. Utslått	24	5	29
6. Myr i skogområder	957	1754	2711
7. Høgfjell over lauvskoggrense	9400	9000	18400
8. Vann	754	1312	2066
9. Andre markslag	3443	3701	7144
Totalt	18718	22429	41147

Vedlegg 1.4 Arealer (1000 daa) i Nord-Norge mot slutten av 1950-tallet. Kilde: Strand 1961.

Kategori	Nordland	Troms	Finnmark	Nord-Norge
1. Produktiv skog under barskoggrensen	3790	2661	2063	8 514
2. Lauvskog over barskoggrensen	1019	839	5094	6 952
3. Dyrket mark	487	260	55	802
4. Naturlig eng	234	111	51	396
5. Utslått	31	36	9	76
6. Myr i skogområder	661	314	565	1 540
7. Høgfjell over lauvskoggrense	25000	17000	34000	76 000
8. Vann	2041	632	2101	4774
9. Andre markslag	5064	4314	4711	14 089
Totalt	38327	26166	48649	113 142

Vedlegg 1.5. Skogarealets fordeling på areal typer per 2005 (1000 daa). Kilde: Skog 2007.

Kategori	Vestlandet	Trøndelag	Nordl+Troms
Produktiv skog	9 650	10 460	10 320
Uproduktiv skog	2 670	3 220	4 480
Trebevokst myr	590	2 000	730
Snaumyr	1 040	2 340	1 780
Andre arealer	11 250	5 660	8 110
Arealer over barskoggr.	33 380	17 570	38 910
Totalt	58 580	41 260	64 330

Vedlegg 1.6 Utmarkskomiteens tallopgaver per 1939, tall i dekar (Kilde: Utmarkskomiteen 1944).

Fylker	Prod skog	Aktuelt planteareal	Sum
Hordaland	1 184 870	1 271 512	2 456 382
Rogaland	436 590	794 006	1 230 596
Sogn og Fjordane	1 801 880	928 997	2 730 877
Møre og Romsdal	1 633 079	1 089 014	2 722 093
Vestlandet	5 056 419	4 083 529	9 139 948

Vedlegg 1.7 Skogreisingsplan for Vestlandet 1950, tall i dekar (etter Brantseg 1951).

Kategori	1950 (akt. tilstand)	1990 (prognose)	2030 (prognose)
1. Plantet skog	260 000	1 660 000	2 971 000
2. Naturlig barskog	2 609 060	2 217 060	2 133 060
3. Lauvskog	2 745 850	2 406 250	2 307 250
4. Kulturbeiter	125 119	476 719	613 619
5. Dyrkbar mark	413 730	293 730	183 730
6. Lyngmark, produktiv	4 126 325	4 046 325	4 016 325
7. Hagemark og utslått	2 282 000	1 450 000	248 000
8. Dyrka mark	2 364 156	2 474 156	2 584 156
9. Myr under barskoggrensen	2 396 106	2 288 106	2 246 106
10. Vann under barskoggrensen	1 218 850	1 218 850	1 218 850
11. Impediment, veier, sva, bebyggelse, etc.	3 325 074	3 325 074	3 325 074
Totalt	21,9 mill daa	21,9 mill daa	21,9 mill daa

Vedlegg 1.8 Kulturskogen (daa) på Vestlandet per 2005. Kilde: Landsskogtakseringen (Eriksen, pers. medd.).

Treslag	Def. 1*	Def. 2**
Gran	1 960 000	1 200 000
Fremmede bartrær	398 000	311 000
Totalt	2 358 000	1 511 000

*Def. 1 = Plantede trær minst ett tre per daa. **Def 2 = Plantet skog utgjør mer enn 50% av volumet.

Vedlegg 1.9 Kulturskogen og skogreisingsplanene slik de forelå per 1954 og aktiviteten i de tre etterfølgende hovedperiodene. Merk at også Vest-Agder den gang var inkludert i de første skogreisingsplanene. I Trøndelag omfattet programmet 30 kystkommuner. I Nord-Norge gjaldt planene Nordland og Troms. Periode I omfatter tiden før kommunale skogreisingsplaner ble utarbeidet (tida før 1954). Periode II omfatter tida mellom 1954 og 1967 da Skogdirektøren/Landbruksdepartementet la frem reviderte planer, etter de resultater og erfaringer som var høstet frem til da. Periode III er tiden fra 1968 og frem til 1995. Kilder: Skogkommissjonen 1951, Skogdirektøren 1965, 1995.

Fylke/Landsdel	Planlagt "Skogreisingsareal" (daa)	Situasjon start av Periode I (før 1954)	Situasjon ved slutten av Periode II (1954-1967)	Situasjon ved slutten av Periode III (1968-95)
Vest-Agder	540 000	76 000	146 000	321 000
Rogaland	540 000	52 000	95 000	145 000
Hordaland	900 000	40 000	260 000	525 000
Sogn og Fjordane	780 000	62 000	144 000	360 000
Møre og Romsdal	840 000	44 000	193 000	590 000
Sum Vestafjells	3 600 000	273 000	837 000	1 941 000
Sør-Trøndelag	150 000	11 000	28 000	40 000
Nord-Trøndelag	126 000	3 000	30 000	45 000
Sum Trøndelag	276 000	14 000	58 000	85 000
Nordland	720 000	70 000	376 000	800 000
Troms	280 000	20 000	116 000	312 000
Sum Nord-Norge	1 000 000	90 000	492 000	1 112 000
Sum "Kysten"	4 876 000	368 000	1387 000	3 138 000

Vedlegg 2.1 Fylkesvis oversikt over stående volum under bark (alle treslag) midt på 1950-tallet og situasjonen per 2005 (tall i mill. m³). Tall fra Landsskogtakeringen, tellinger og SSB.

Fylke	Volum 1955	Volum, siste takst	Brutto-tilvekst	Hogst 2005	Avgang 2005	Volum 2005***
Finmark*	1,7	2,5	0,066	0,006	0,020	3,1
Troms	4,4	15,6	0,519	0,049	0,128	19,7
Nordland	17,5	24,1	0,803	0,155	0,199	29,5
N.-Trøndelag	32,4	41,4	1,345	0,476	0,229	47,8
S.-Trøndelag	16,8	32,4	0,944	0,313	0,118	33,9
Møre og R.	6,4	24,5	0,977	0,094	0,135	25,4
Sogn og F.	6,0	16,9	0,594	0,070	0,120	23,0
Hordaland	6,2	17,0	0,730	0,081	0,135	24,2
Rogaland	2,4	7,7	0,343	0,065	0,065	10,7
"Kysten"	93,8			2,46		217,3

*Tall fra landbrukstelling i 1989, og deretter korrigeret etter følgende estimert balanse: bruttotilvekst - (hogst+avgang):(66' - 26' = 40'). **For andre takster er stående volum justert til 2005-nivået gjennom: bruttotilvekst siste takst - (hogst + nat avgang) ***Dise oppgavene samsvarer rimelig bra med de siste regionale Isk-tallene fra Larsson & Høyen 2007: "kysten"-Finmark = 215 mill m³. Det er da ikke gjort noen korreksjoner for hjemmeforbruket.

Vedlegg 2.2 Fylkesvis oversikt, bruttotilvekst under bark (1000 m³) og hogstkvantum for salg per 1955/56 og i 2005. Tall fra Landsskogtakeringen, skogtellinger og SSB.

Fylke	Br. Tilv. 1955	Hogst 1955	Br. Tilv. 2005	Hogst 2005
Finmark*	84	50	94	6
Troms	120	162	595	49
Nordland	452	280	876	155
Nord-Norge	656	492	1565	210
N.-Trøndelag	1013	838	1377	476
S.-Trøndelag	559	416	957	313
Trøndelag	1572	1254	2334	789
Møre og R.	213	169	1031	84
Sogn og F.	211	133	962	70
Hordaland	220	110	996	81
Rogaland	85	61	447	65
Vestlandet	729	473	3436	300
"Kysten"	2957	2219	7335	1299

Vedlegg 2. 3. Landarealets fordeling (i prosent) for høydelag (Kilde: Strand 1961).

Landsdel	< 60 m	60-150 m	150-300 m	300-600 m	600-900 m	> 900 m	Sum
Vestlandet	11	8	11	20	18	32	100
Trøndelag	8	9	17	33	23	10	100
Nord-Norge	9	11	21	35	16	8	100

Vedlegg 2.4. Produktiv skogsmark (angitt i 1000 ha) fordelt på høydelag (100 m). Finnmark fylke har ikke vært taksert i landskogtakseringen og er derfor utelatt fra oppstillingen (Kilde: Skog 2000).

Landsdel	<100	101-200	201-300	301-400	401-500	501-600	601-700	701-800	801-900	Sum
Vestlandet	269	206	199	133	73	35	21	7		943
Trøndelag	140	205	244	162	113	90	37	27	1	1019
Nordland+Troms	316	289	206	97	62	20	6	1		997
"Kysten"	725	700	649	392	248	145	64	35	1	2959